

قلعه اورارتوئی

بسطام

به روایت تصویر

www.ketab.ir

غلام شیرزاده

محسن مخلصی

۱۴۰۰ شمسی، ۲۰۲۲ میلادی، سومر نشر

سرشناسه	: شیرزاده، غلام، ۱۳۵۸ -
شناسه افزوده	: مخلصى، محسن، ۱۳۵۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: قلعه اورارتوئى بسطام به روایت تصویر/ غلام شیرزاده، محسن مخلصى.
مشخصات نشر	: تبریز: سومر نشر، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۴ ص.: مصور (رنگی).
شابک	: ۱۵۰۰۰۰ ریال 7-73-8788-600-978:
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۷۳ - ۱۷۴].
موضوع	: قلعه‌ها -- ایران -- چایپاره، Castles -- Iran -- Chaypareh حفاری‌ها (باستان‌شناسی)، ایران، قلعه بسطام، Excavations (Archaeology)-Iran-Qal'eh Bastam
موضوع	: قلعه بسطام
رده بندی کنگره	: DSR ۲۰۰۱
رده بندی لیوی	: ۳۰۴۳/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۷۱۹۰۲۸

www.ketab.ir

نام کتاب	: قلعه اورارتوئى بسطام به روایت تصویر
نویسنده	: غلام شیرزاده، محسن مخلصى
طرح روی جلد	: مبینا مخلصى
تایپ و صفحه آرایی	: نجات مخلصى
ناشر	: سومر نشر
لیتوگرافی و چاپ	: چاپ اعظم
تاریخ چاپ و تیراژ	: نوبت اول ۱۴۰۰، ۱۰۰۰ عدد
قطع و تعداد صفحه	: وزیرى، ۱۷۴ صفحه
شابک	: ۷-۷۳-۸۷۸۸-۶۰۰-۹۷۸
مرکز پخش	: تبریز، سومر نشر، ۰۹۱۴۳۱۱۲۶۸۰؛ قره ضیاءالدین ۰۹۱۴۴۰۹۳۶۵۸
بهاء	: ۱۵۰۰۰۰ تومان

۱	پیشگفتار.....
۳	مقدمه خانم دکتر مریم دارا.....
۴	مقدمه.....
۵	موقعیت جغرافیایی، آب و هوایی و توپوگرافی شهرستان چابپاره.....
۱۱	مختصری در زمینه تاریخ اورارتو.....
۱۷	قلعه بسطام.....
۲۲	بخش های مختلف قلعه.....
۵۰	پیشینه مطالعاتی اثر.....
۶۳	ویژگی های معماری قلعه بسطام.....
۶۸	اشیای مکشوفه از قلعه بسطام در طی کاوش های باستان شناسی.....
۸۴	یافته های جدید.....
۹۳	کاوش های قلعه بسطام از دید خبرنگار روزنامه اطلاعات.....
۹۷	۵۰ سال نگهبانی!.....
۱۰۱	قلعه بسطام به روایت تصویر.....

موقعیت جغرافیایی ویژه استان آذربایجان غربی به دلیل واقع شدن در شمال غرب ایران و قرار گرفتن در مسیر مهاجرت های بزرگ انسانی از دید باستان شناسان از اهمیت مطالعاتی بالایی برخوردار است. بررسی های باستان شناسی انجام گرفته در این محدوده از سرزمین ایران نشان دهنده وجود اقوام مختلف انسانی با آداب و رسوم متفاوت است. تنوع و گوناگونی اقوام انسانی امروزه هم در این منطقه دیده می شود.

یکی از اقوام حاضر در منطقه شمال غرب ایران اورارتوها بودند که در دوران اوج قدرت خود بر بخش وسیعی از حوزه شمال غرب ایران و به طور ویژه بر بخشهای عمده ای از استان آذربایجان غربی حکمرانی می کردند.

قلعه بسطام به عنوان یکی از قلعه های مرکزی و بزرگ این دولت نقش و جایگاه مهمی در شمال غرب ایران برعهده داشته و در دوره ای از حکومت اورارتوها بر راههای بازرگانی شمال غرب و همچنین عبور سپاهیان نظارت داشته است. کاوشهای باستان شناسی انجام گرفته توسط هیات های ایرانی و خارجی بر اهمیت این قلعه صحه می گذارد.

این قلعه که در متون تاریخی به نام "روسای-اورورتور" یا شهر کوچک روسا نامیده می شود به عنوان بزرگترین قلعه تمدن اورارتوئی در ایران نیز شناخته می شود. قلعه بسطام که در ۷ کیلومتری غرب شهر قره ضیاالدین، مرکز شهرستان چایپاره، واقع در شمال استان آذربایجان غربی قرار دارد با کشف و ترجمه کتیبه مربوط به آن مورد توجه باستان شناسان بین المللی واقع شده و از سال ۱۳۴۸ شمسی توسط یک گروه باستان شناسی به سرپرستی پروفسور کلایس "کاوش گردید. بعد از انجام کاوشها، گزارشات علمی و خبری، مقالات و کتابهای مختلفی در مورد این قلعه منتشر شد که اکثر آنها به زبانهای آلمانی و انگلیسی بودند. مهمترین آنها، کتاب دو جلدی "گزارش کاوشهای بسطام" بود که توسط پروفسور کلایس به زبان آلمانی نوشته شده و ترجمه فارسی آن نیز اخیراً با ترجمه فرامرز نجد سمیعی، توسط اداره کل میراث فرهنگی آذربایجان غربی و پژوهشگاه میراث فرهنگی و موزه ملی ایران در دو جلد انتشار یافت.

با توجه به این که اکثر کتابها و مقالات منتشر شده در مورد این قلعه، حاوی مطالب تخصصی و دارای حجم زیادی بوده و نیز مطالعه آنها برای عموم مردم اندکی مشکل و زمان بر بود، لذا بر آن شدیم کتابی جامع و مختصر برای استفاده عموم تهیه نماییم که در عین حال تائید متخصصین امر را نیز به همراه داشته باشد. ماحصل این تلاش، کتاب پیش رو می باشد که با جمع آوری و مطالعه دهها کتاب، مقاله و تصاویر مختلف و با بیشترین تاکید بر استفاده از تصاویر، آماده

شده است تا خواننده بتواند به راحتی دیدی کلی از این قلعه مهم به دست آورد. عکسهای ارائه شده در این کتاب شامل تصاویری است که از سال ۱۳۴۸ تا ۱۳۹۹ شمسی در طول فصلهای مختلف کاوش توسط عکاسان و باستان شناسان حاضر در پروژه های کاوش و بررسی تهیه شده اند. اولین گروه این تصاویر شامل عکسهای هوایی تهیه شده توسط پروفیسور کلایس از قلعه بسطام و نماهای مختلف آن، عکسهای مربوط به فعالیتهای گروه کلایس در طول ده فصل کاوش و نیز تصاویر مربوط به اشیاء کشف شده در طی آن سالها می باشد. این تصاویر که توسط پروفیسور "استفن کرول" از باستان شناسان حاضر در طول کاوشها انتشار یافته اند، با عنوان "کرول" یا "کلایس" در توضیحات کنار عکس هامشخص شده اند.

گروه دوم شامل عکسهای تهیه شده توسط باستان شناسان ایرانی حاضر در فصلهای مختلف کاوش در سالهای ۱۳۷۸ و ۱۳۹۷ از فعالیتهای و نیز اشیاء کشف شده میباشد که در توضیحات جنبی عکسهای مربوطه با عنوان "آرشیو پایگاه ملی اورارتو شناسی بسطام" مشخص گردیده اند.

گروه سوم شامل تصاویری است که در طول سالیان متعدد توسط یکی از نگارندگان این کتاب از نقاط مختلف قلعه و نیز اشیاء موجود در پایگاه ملی اورارتو شناسی بسطام تهیه گردیده است.

گروه چهارم، شامل تصاویری است که توسط خانم دکتر "مریم دارا" از اساتید پژوهشکده زبان های باستانی تهران و از اوراتو شناسان برجسته جهان، از نمایشگاه "پنجاه سال باستان شناسی ایران و آلمان" که در سال ۱۳۹۵ ش در تهران برگزار شده بود تهیه شده و در اختیار نویسندگان این کتاب قرار داده شده است.

لازم به ذکر است برای رعایت حقوق قانونی ناشرین و عکاسان و جلوگیری از سوءاستفاده های احتمالی و نیز ارائه اطلاعات بیشتر در مورد محتوای عکسها، در کنار هر عکس توضیحاتی در مورد محتوا، محل، تاریخ عکاسی و نام عکاس نوشته شده است.

در پایان از خانم دکتر گلناز ناصری رئیس آزمایشگاه کیا که حامی مالی چاپ کتاب شدند نهایت تشکر و قدردانی را مینمایم. همچنین از راهنمایی ها و کمکهای بی دریغ خانم دکتر مریم دارا، آقای دکتر فرشید شامخی، آقای مهندس بهروز ارشادی پور، آقای وحید قاسم زاده، آقای بهمن حسن زاده و آقای امان اله قلیزاده کمال تشکر و قدردانی را نموده و امیدواریم انتشار این کتاب بتواند ضمن افزایش اطلاعات علمی و تاریخی خوانندگان عزیز، باعث همکاری و مساعدت مسئولین محترم برای احداث موزه باستان شناسی شهرستان چاپاره گردد.

محسن مخلصی - غلام شیرزاده